

Εμβατήρια

ΝΙΚΟΥ ΜΠΑΚΟΛΑ, ΤΡΙΑ ΠΕΖΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Τό κλειδί που θά σου επιτρέψει να εισχωρήσεις σε κάποιες από τις βασικές πτυχές της συγγραφικής ιδιοσυγκρασίας του κ. Νίκου Μπακόλα, είναι αποτυπωμένο στο εξώφυλλο του τρίτου αυτού βιβλίου του: η κτρινισμένη φωτογραφία μιας παλαικής έπαυλης, μισοερείπωμένης, μισοκρυμμένης πίσω από τά σιδερένια κάγκελα και τήν άπεριποίητη βλάστηση του μεγάλου κήπου της. Μερικά τέτοια λείψανα της έκτρωματικής αστικής μας ανάπτυξης, έβδομηντα, ογδόντα χρόνων ή και περισσότερο, σώζονται άκόμα στο Νέο Φάληρο, στα Πατήσια, στο Μιντιλόγλι έξω από τήν Πάτρα θά πρέπει και στη Θεσσαλονίκη, όπου ζει ο συγγραφέας τών «Εμβατηρίων».

Λοιπόν, ύποιος αντικρύζοντας τσ, έχει παραδοθεί κάποτε στη ρέμβη και έχει γευτεί εκείνη τή λαχτάρα τής κρυφής προσδοκίας ή τής νοσταλγίας, μαζί και τού στυφό κάμπο του προδομένου όνειρου, θά νιώσει καλύτερα τού φευγαλέου φτερούγισμα από τόν εκάστο του άσυνήθιστου, που άγνωρίζεται νά συλλάβει και νά καθήσεται στο χαρτί ό κ. Ν. Μπ. σε τούτο άλλά και στο προηγούμενο βιβλίο του. «Ο κήπος τών πριγκήπων». Ύστερα από τά παραπάνω χρειάζεται μήπως νά προστεθεί ότι ό στόχος του είναι κατά βάση μία μουσική διάθεση και ό χώρος του τελικά τού προσωπικό του ένδου; ότι ή πεζογραφική φυσιογνωμία του είναι λυρική, έρωτική, έρφηκή, ρομαντική και άγνώδη; Τούτο πρακίπτουν μάλλον αυτόνοτά. Έκείνο, ώστόσο, που επιβάλλεται νά δηλωθεί κατηγορηματικά είναι ότι ό κ. Ν. Μπ. συνιστά μία πολύ ίδι-

άν τελεστήκε. Έχουμε μεγάλους ένδοιασμούς ως προς τήν αξία τών έρωτικών μύθων στα άλλα δύο «Εμβατήρια» του τμήου, τó «Γομήλιο» και τó «Πένθιμο» — μύθων φορτωμένων με μελοδραματικά στοίχαι, με έντυπωσιακές ή άπίθανες έέργειες, με «κινηματογραφική» σκηνοθεσία και καταστάσεις. Τό δεύτερο, πάντως, από τά δύο αυτά κομμάτια είναι και τó πιο άρτικμένο από όσα έχει γράψει ώς σήμερα ό κ. Ν. Μπ., γιατί παράλληλα με τόν άλλο πλάι του, κατορθώνει νά δώσει, τουλάχιστον ως λίγο πριν από τó έκρηπτόμενο τέλος του, μία λεπτή στις έσωτερικές διακυμάνσεις της σχέσης ανάμεσα σε δύο ανθρώπους, από ζευγάρι τών νεαρών έραστών.

Άλλά, πέρα από αυτές τίσ άδυναμίες στη σύνθεση, άδιάφορος μάς αφήνει και ένα μέρος από τόν κόσμο του συγγραφέα είναι τó μέρος εκείνο, που σχετίζεται με τή «φτηνά» ρομαντική πτυχή τής ιδιοσυγκρασίας του και εκφράζεται με μία μυθολογία πλεγμένη με λέξεις — σύμβολα ή εικόνες — σύμβολα όπως «βασιλάπουλο», «πορομύθι», «άγγελος», «πριγκήτας», «μαγεμένος», «κήπος», «ιππότης», «άάκινθος», «άλογα που κλπάζουν», «λευκές φτερούγες», κλπ. Κ' εδώ πρέπει νά τονισθεί ό πολύ προσωπικό χαρακτήρας τής έλης μυθολογίας του συγγραφέα, και τής άδιάφορης και τής ένδιαφέρουσας, εκείνης που συνδέεται με τó πάθος, τόν έρωτα, τó αίμα, τó θάνατο, τή μοίρα ή μυθολογία αυτή — άδιάφορη και ένδιαφέρουσα — διέπει όχι μόνο τά «Εμβατήρια» άλλά και τόν «Κήπο τών πριγκήπων» με επαναλαμβανόμενα και στα δύο βιβλία μοτίβα, εικόνες, όνόματα και λέξεις - κλειδιά, και άποκτά πιο αντικειμενική ύποσταση μόνον άπου συνυφαίνεται με στοιχεία κοινώς άγνωρίσιμα («τρείς γριές», «Ηλέκτρα» κλπ.) Μάλιστα, έτσι καθώς γίνεται ύκαινικτικά, καλεί τόν άναγνώστη σε μία άποκρυπτογράφηση κάποι-

Το ΒΗΜΑ

1/9/1972

τε άμφίβαλης άποτελεσματικότητας, άλλά και τού επιτρέπει μία δημιουργική συμμετοχή σ' αυτή τή διαδικασία.

Λοιπόν, εκείνο που άπομένει ύστερα από τά παραπάνω και που δίνει στόν κ. Ν. Μπ. τά διαπιστευτήρια του αξιόλογου πεζογράφου είναι ή γραφή του, όπως κυρίως διαμορφώθηκε στα «Εμβατήρια». Πρόκειται για μία γραφή συναρπαστική, που άναμφισβήτητα πλουτίζει τίσ εκφραστικές δυνατότητες τής πεζογραφίας μας. Άν έξαιρέσεις τήν κάπως συχνή άποφυγή τής γενικής και τή χρησιμοποίηση στη θέση τής έμ-πρόθεσμης αίτιατικής (βδωματισμός τής βάρειας Έλλάδας), που θενά άλλου δέν προσκόπει ή ροή μιας γλώσσας δλοζώντανης, μεστής από εικόνες, από προεκτάσεις και από ρυθμούς. Και καθώς ή ύφή τών πεζογραφημάτων του επιτρέπει τήν αυτόνομη λειτουργία τής γραφής κατά μικρές ενότητες ή άκόμα και κατά φράσεις, ή άνάγνωση αυτού τού βιβλίου προσφέρει γνήσιο άπόλαυση. Πραγματικά, στα «Εμβατήρια» ύπάρχουν σκηές ή φράσεις που κατορθώνουν νά σου μεταδώσουν από μόνες τους τή μαγεία ενός τελειωμένου έργου.

Άλλά προπαντός εκείνο που μετράει περισσότερο σ' αυτή τή γραφή είναι ό τρόπος με τόν όποιο δημιουργεί τήν έσπαή του άναγώστη με τή ιστορούμενο, τρόπον στόν όποιο όφείλεται μεγάλο μέρος τής μαγείας. Γιατί έτσι που ό συγγραφέας άποφεύγει συστηματικά νά όνομάσει τά πράγματα ή νά διαδραματίζμενο, μέ μία μοναδική ικανότητα σε άρπάζει και σε φέρνει σε άμση σχέση μαζί τους κινητοποιώντας έλες τίσ αίσθήσεις σου, σε νά είσαι έσύ εκείνος που παρίσταται ή που δρώ. Στίς σελίδες τού κ. Ν. Μπ. κινείται συνεχώς μία μαγική «κάμερα» που όχι μόνο θλέπει άλλά και άκούει, άγγίζει, άσμίζεται, γεύεται. Θά είπαν άλλθεια κρίμα έν ένας συγγραφέας που διαθέτει τέτοιο σπάνιο όπλιισμό δέν τόν χρησιμοποιήσει για νά στήσει μία πιο όλοκληρωμένη σύνθεση.

Τού
ΑΛ. ΚΟΤΖΙΑ

ότυπη περίπτωση, γιατί είναι ένας αξιόλογος πεζογράφος χωρίς όμως αξιόλογο έργο. Τό όξύμωρο άπαιτεί διασάφηση.

Θαρούμε, παρά τίσ συναρπαστικές σελίδες, άποθετικό τού συνθετικό άποτέλεσμα του «Κήπου τών πριγκήπων», μίας προσπάθειας νά ξανακλινοεί ό μύθος τών Άτρείδων, τοποθετημένος γύρω στα χρόνια τής Μικρασιατικής καταστροφής και πλεγμένος με αυτήν, δοσμένος όμως με άλλους σύγχρονους φωτισμούς σχέσεων και κινήτρων, και με τή μυθιστορηματική τεχνική του Φάκνερ (ό κ. Ν. Μπ. έχει μεταφράσει τó «Βουή και τó Πάθος» του άμερικανού συγγραφέα). Στεκόμαστε με άπιφύλαξη άπέναντι στο «Εμβατήριο τών τρελλών», τó τρίτο από τά πεζογραφήματα του τελευταίου βιβλίου του, ένα έφιαλτικό και έλλειπτικότεστο άπολογισμό βίου από τó «τέρας» ενός πραγματικού ή φανταστικού άνακριτικού γραφέου ή μίας νευρολογικής κλινικής (τί από τά δύο άσαφές), ύστερα από κάποιο άπροσδιδόριστο έγκλημα, που είναι άμφίβολο και